

УДК 005.585:657.6

*Перевозова І.В.,
д.е.н., доцент, в.о. завідувача кафедри
маркетингу і контролінгу,
Кінаш І.П.,
д.е.н., доцент, професор кафедри
менеджменту і адміністрування,
Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУТНІСТЬ ТА СУСПІЛЬНА ПОТРЕБА

Постановка проблеми. Сучасний період розвитку світової економіки, економіки України характеризується високим ступенем фінансової та наблизенням до вичерпаності екстенсивних факторів забезпечення економічного розвитку. Тому, як держава (в особі органів влади), так і суб'єкти господарювання всіх галузей для отримання об'єктивної інформації про доцільність і перспективність програм розвитку, бізнес-планів, капіталовкладень, локальних напрямків діяльності, як спосіб оцінки обґрунтованості та економічного ефекту підготовлюваних управлінських рішень, реалізації проектів тощо використовують економічну експертизу.

В сучасному суспільстві експертиза як вид діяльності набуває дедалі все більшого значення як економічний, соціальний і політичний інститут. У всіх розвинутих країнах давно стало нормою проведення експертизи на стадії підготовки документів і проектів, яка передуює прийняттю офіційних рішень (державних, муніципальних, відомчих тощо) [1, с. 6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У спеціальній економічній і юридичній літературі (у роботах Т. А. Арзуманяна, І. А. Бахтіна, Ф. Ф. Бутиця, С. П. Голубятнікова, В. Г. Дрейдена, В. І. Лакіса, Н. М. Малюги, В. Ф. Палія, П.-З. К. Пошюнаса, А. М. Ромашова, В. С. Рудницького, В. К. Степутенкової, В. Г. Танасевича, Г. А. Шумакита інших авторів) економічна експертиза розглядається з позиції її застосування тільки в правоохоронній практиці для отримання доказової інформації, необхідної для забезпечення потреб судово-слідчих органів. Питання функціонування та державного регулювання інституту судово-експертної діяльності в Україні стало предметом досліджень значного числа інших вітчизняних науковців та практиків, зокрема таких, як: М. П. Білуха, І. В. Болоніна, І. А. Волкова, Л. М. Головченко, В. Г. Гончаренко, Л. В. Гуцайленко, А. В. Іщенко, А. П. Заєць, Н. І. Клименко, В. А. Комаха, В. С. Кузьмичов, В. К. Лисиченко, Г. Г. Мумінова-Савіна, В. Д. Понікаров, М. В. Салтевський, М. Я. Сегай, Е. Б. Сімакова-Єфремян, С. І. Тихенко, М. Л. Цимбал, А. П. Чередніченко, В. Ю. Шепітько, М. Г. Щербаковський та ін. Водночас згадані науковці в своїх роботах уникають висвітлення аспектів існування та функціонування інституту незалежної економічної експертизи. Втім, цілком логічно, що із розвитком правового підґрунтя й розширення економічного змісту експертизи диверсифікується й вектор її функціонального призначення. Не применшуючи значення наукового доробку згаданих вчених, вважаємо, що обмеженість подання інформації щодо незалежної складової економічної експертизи значно звужує можливості її застосування в сучасній практиці господарювання та фінансового контролю.

Постановка завдання. Мета статті – навести аспекти обґрунтування актуалізації суспільної потреби функціонування інституту економічної експертизи не лише як одного із засобів доказування при розслідуванні та судовому розгляді справ, але як специфічної форми фінансово-господарського контролю, як способу оцінки обґрунтованості та економічного ефекту підготовлюваних управлінських рішень, реалізації проектів тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економіка, політика, управління та інші галузі суспільного життя постійно потребують широкого спектру науково-технічної, соціальної, правової, медичної, економічної, та інших видів спеціалізованих експертиз та експертних досліджень. Метою проведення цих експертиз/експертних досліджень є чітко сформульована фахова відповідь на поставлене питання, оптимальний розв'язок конкретного завдання в рамках визначених галузевих пріоритетів та критеріїв.

Консультативно-експертні органи у вигляді різних комісій і підкомісій існують в Верховній Раді України, Державній Думі Росії, Конгресі США тощо. Вони складаються з найбільш авторитетних вчених, що представляють всі галузі науки, і рекомендації яких вважаються за суттєві аргументи при розгляді певних питань. Економічна експертиза відіграє суттєву роль при розподілі відомчих асигнувань у вигляді субсидій та грантів, виборі відповідальних виконавців певних проектів. Слід

зазначити, що в окремих країнах питання інтеграції економічної експертизи в процес прийняття рішень врегульовано на законодавчому рівні. Так, у США закон «Government Performance and Results Act» визначає базу для обов'язкового щорічного порівняння результатів програм з окресленими цілями.

У рамках X Міжнародного форуму під егідою ООН, присвяченого проблемам демократії, світової економіки, державного розвитку та освіти (Дос, столиця Катару, 31 травня – 2 червня 2010 року), в присутності представників близько 60 країн була визначена необхідність створення на академічному рівні в різних країнах світу навчальних та науково-практичних експертно-аналітичних структур, які змогли би дати реальну аналітичну оцінку соціальним, політичним та економічним подіям у світі та підвищувати рівень професіоналізму в цих напрямках відповідно до викликів XXI століття.

Сучасний етап розвитку вітчизняної економічної науки характеризує дещо парадоксальна ситуація щодо економічної експертизи, яка, з одного боку, стала нормою життя суспільства, престижною формою діяльності, дієвим інструментом менеджменту, але з іншого боку – немає єдиної її теорії [2, с. 37]. Незважаючи на широке суспільне використання економіко-експертних матеріалів, суджень експертів-економістів, попиту на економічну експертизу, її методологія, а також нормативне і правове забезпечення в нашій країні знаходиться ще в стадії розробки. Багато питань мають дискусійний характер та дуже фрагментарну теоретичну та практичну розробку.

Оскільки економічна експертиза є елементом процесу прийняття управлінських рішень, вона вимагає спеціального дослідження з позицій користувача експертної інформації (органа або особи, що приймає рішення), а також з позицій виконавця експертних робіт.

Наукова доведеність експертних методів та методик, пошуковий характер самої експертизи відіграють важливу роль у системі наукового забезпечення прийняття рішень у всіх галузях суспільного життя.

Розвиток і становлення економічних експертних досліджень нерозривно пов'язані з економічними відносинами в суспільстві в цілому. Оскільки вплив фактору часу є визначальним як для оцінки економічних принципів та законів, так і методології їх здійснення, аналізу, контролю, а відповідно економічної експертизи (економічного експертного дослідження), вони зазнають істотних змін відповідно до розвитку форм управління та регулювання господарювання тощо.

Соціально-економічна трансформація України, що триває вже більше двадцяти років, перехід від соціалістичних до капіталістичних відносин суттєво вплинули не тільки на розвиток виробничих сил, суспільну форму виробництва, але й на форми контролю господарської діяльності. Окрім того, в умовах трансформаційного переходу зі зміною форм і способів господарювання з'явилися нові форми економічних порушень, злочинів, які вимагають адекватних ситуаційних форм контролю.

Реформи і перетворення в усіх сферах суспільно-економічного життя України ставлять нові завдання до фінансово-економічного контролю щодо розкриття економічних злочинів не тільки перед органами суду, дізнання, фіскальними органами, але й актуалізує розроблення нових підходів до питань контролю достовірності господарських явищ, фактів і процесів самими суб'єктами господарювання на основі застосування інституту незалежних фахових знань.

Усвідомлене здійснення певних дій, пов'язаних з плануванням, формуванням та зміною звітних фінансових показників, фінансово-аналітичних чи податкових показників можливе лише при достатньому рівні кваліфікації осіб, що їх виконують. Відповідно, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, а також кількісна та якісна оцінка впливу таких дій як на результуючі управлінські рішення, так і на обсяги зобов'язань зі сплати податків і зборів, також потребують застосування спеціальних знань у відповідній предметній галузі. Це, в свою чергу, свідчить про необхідність їх застосування також в процесі боротьби з економічними порушеннями та їх використання в організації робіт щодо упередження помилок і зловживань у процесі господарювання окремого суб'єкта. При цьому основною умовою забезпечення ефективності їх застосування виступають адекватна реакція та високий ступінь адаптивності з боку податкових, виконавчих органів та суб'єктів господарювання.

Ефективне функціонування інституту економічної експертизи не лише як одного із засобів доказування при розслідуванні та судовому розгляді справ, але як специфічної форми фінансово-господарського контролю, фактично стає запорукою об'єктивної науково обґрунтованої достовірності фактів, прозорості явищ чи подій у сфері економіки, підприємницької діяльності, фінансів, кредиту, банківської справи, оподаткування, випуску та обігу цінних паперів.

Достовірність відповіді однаково потрібно забезпечити, наприклад, як для економічної експертизи бізнес-плану підприємницької діяльності [3; 4], так і для економічної експертизи в рамках господарської справи щодо визначення фінансових результатів діяльності підприємства [5], величини нарахування та сплати податків та зборів [6], вкладів до статутного капіталу підприємств різних організаційних форм [7], тобто для з'ясування широкого спектру економічних питань, потребуючих обґрунтованої фахової відповіді [8]. За І. Бентамом [9, с. 18], «питання про достовірність постають перед людиною щодня, на кожному кроці, щохвилини. ... Всі завдання, що виникають в науці і мистецтві, - не що інше, як питання про достовірність». Зауважимо, що розумові процеси дослідження достовірності є одними й тими ж як у вирішенні буденного питання повсякденного життя, так і в роботі над найскладнішим питанням науки.

Слова «експертиза» та «експерт» в суспільній свідомості історично пов'язані з судочинством, але останнім часом їх активне використання, зокрема в засобах масової інформації, пов'язується, в першу чергу, зі сферою фінансової аналітики, а також з законодавчою, політичною та науковою діяльністю.

Соціально-економічний поступ України залежить від ефективності й легітимності становлення ринкової моделі функціонування суб'єктів підприємництва. Критичного загострення проблеми правової регламентації підприємницької діяльності набувають у період посткризового відновлення, а за своєю глибиною сутністю створюють суміжну правову й економічну площину. Так, розбудова громадянського, правового суспільства передбачає дисципліну дотримання кожним суб'єктом господарювання чинного законодавства та його директивного застосування у своїй виробничо-господарській діяльності незалежно від сфери функціонування та форми власності.

Українські реалії свідчать про велику кількість установ та організацій, які займаються питаннями економічної експертизи, серед їх числа Інститут аналізу та експертизи, Академія економічних наук України (АЕНУ), ГО «Незалежна науково-дослідна експертна спілка», ГО «Всеукраїнська експертна мережа» [10] та інші. З січня 2007 р. діє Всеукраїнська громадська організація «Союз експертів України», метою якої є консолідація експертного середовища та розгортання проектно-аналітичної роботи для вирішення соціально-економічних проблем України. В Україні станом на 01.01.2015 р. налічується 46 судово-експертних організацій при державних установах [11], в Реєстрі атестованих судових експертів – 9690 осіб. Це вказує на те, що експертна діяльність не обмежена рамками судочинства, але й непроцесуальні (комерційні) експертні послуги затребувані у сучасних суб'єктів господарювання.

Водночас, національна економіка все більше відзначається не розвитком ринкових відносин й їхнім інституційним зміцненням, а прогресуючим становленням «економічної злочинності», сфера поширення, якої пронизує усі рівні економіки: мікро-, мезо- та макроекономічний.

Економічні зловживання набувають системного характеру. Злочинні дії вчиняються в сфері виробництва, розподілу, обміну та споживання доданої вартості, а також реалізуються через зловживання службовим становищем, крадіжками, порушенням правил надання послуг, виробництва продукції, здійснення торгівлі, порушення встановленого державою порядку ціноутворення, ухилення від сплати податків. Така практика господарювання є неприйнятною в лібералізованому економічному просторі та вимагає продуктивного поєднання здобутків юридичної та економічної наук в подоланні тотальної економічної злочинності.

Свідченням активізації зростання кількості злочинів у підприємницькій сфері, фінансово-кредитній системі, зовнішніх розрахунках є аналітичні дані щодо розглянутих у 2014 році місцевими загальними та окружними адміністративними судами справ (за предметом спору) [12]. Так, серед адміністративних справ, що розглядалися місцевими загальними судами, переважають справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах зайнятості населення та соціального захисту громадян (51,1 %), а серед справ, які розглядали окружні адміністративні суди – справи зі спорів з приводу реалізації податкової політики та за зверненнями податкових органів (53,6%). Слід відмітити, що в попередні роки у структурі домінували справи щодо соціальних виплат, тепер – податкові.

Місцевими господарськими судами у 2014 році розглянуто 113 752 господарських справ. У структурі цих справ, як і в попередні роки, переважають справи щодо майнових спорів про виконання господарських договорів, – їх частка становить 54,1 % (61536 справ), за ними йдуть справи про банкрутство – 24,1 % (27418 справ) та спори з земельних відносин – 3,74% (4254 справ). Серед загальної кількості майнових спорів більша половина (60,8 %) – це спори щодо розрахунків за продукцію, товари та послуги.

Невтішна статистика свідчить не на користь ефективності боротьби із організованою економічною злочинністю. Очевидно, що подолання злочинної системи в економічній сфері потребує нових імпульсів й економічних інструментів, а їх результативність буде залежати від ефективності здійснення економічного контролю, зокрема, економічної експертизи. Так, ще на початку ХХ сторіччя Г. Емерсон зазначав, що «в галузі обліку й звітності контроль діє як лійка, в якій збирається весь досвід світу в бухгалтерсько-рахунковій частині, та через яку цей досвід, очистившись фільтруванням, розтікається по всій організації, приносячи користь всюди, де в ньому є потреба» [13, с. 31]. Водночас, еволюція предмету й методу економічної експертизи, особливості організації й планування експертної економічної роботи, роль та значення економічної експертизи у виявленні, розкритті й профілактиці економічних порушень, специфіка експертного дослідження даних фінансової звітності, методика проведення економіко-експертних робіт в умовах застосування спеціалізованих комп'ютерних програм залишаються маловивченими або дослідженими недостатньою мірою, а деякі навіть не піддавалися дослідженню.

Висновки з проведеного дослідження. Розвиток економічної експертизи в Україні відбувається в умовах домінування історично сформованих стереотипів, основна колізія яких полягає у процесі досить болісної демаркації предметних полів між судовою експертологією, яка є галуззю

криміналістики і незалежною експертологією чи експертикою (термін А. В. Нестерова [14]), яку юристи вважають не експертизою в строгому визначенні, наголошуючи на тому, що суб'єктами справжньої експертизи в будь-якій галузі можуть бути лише суб'єкти права. Водночас, розвиток умов господарювання зумовив генезис імплементації економічної експертизи у контрольну практику українського бізнесу на незалежній від процесу судочинства основі, тому актуалізується потреба в дослідженнях щодо напрямів її адаптації та вдосконалення організації та проведення.

Отже, економічна експертиза, як специфічна детермінанта фінансово-господарського контролю, об'єктивно потребує нових теоретичних обґрунтувань, оскільки диференціація наукових поглядів й підходів дасть змогу розширити спектр її функціонального призначення та підвищити ефективність практичного застосування.

Бібліографічний список

1. Власова Т.В. Соціальна експертиза : [уч. пособ.] / Т.В. Власова, М.Д. Сушинська. – СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 2009. – 152 с.
2. Позаченюк Е.А. Экспертология / Е.А. Позаченюк // Ученые записки Симферопольского государственного университета им. М.В. Фрунзе. – 1998. – Вып. 6 (45). – С. 37-46.
3. Перезовова І. Експертиза бізнес-плану як ключовий елемент успіху підприємницької ідеї / І. Перезовова, С. Кафка, І. Запукляк // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону : [науковий збірник] / За ред. І.Г. Ткачук. – Івано-Франківськ : ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. – 2012. – Вип. VIII. – Т. 2. – С.173-175.
4. Перезовова І. Організація експертизи бізнес-плану / Ірина Перезовова, Софія Кафка // Економіка Крима. – Симферополь : ТНУ імені В.І. Вернадського. – 2011. – № 2 (35). – С. 248-253.
5. Перезовова І.В. Вплив облікової політики підприємства на фінансовий результат його діяльності / І.В. Перезовова // Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Наукові записки. – Тернопіль : Видавництво «Економічна думка», 2003. – Випуск 12. – Частина 1. – С. 203-207.
6. Перезовова І.В. Окремі аспекти виявлення порушень, пов'язаних із нарахуванням на несплату ПДВ при експертному дослідженні господарських операцій в торгівлі / І.В. Перезовова, Н.П. Дячишин // Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль : [науковий журнал ТДЕУ] / За ред. І.Д. Фаріона. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – Випуск 17. – С. 241-248.
7. Перезовова І.В. Особливості експертного дослідження вкладів до статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю / І.В. Перезовова, Н.П. Дячишин // Формування економічних відносин в умовах становлення ринку : [Збірник наукових праць ТАНГ]. – Тернопіль : Видавництво «Економічна думка», 2005. – Випуск 9. – С. 204-207.
8. Перезовова І.В. Застосування економічної експертизи при вирішенні господарських спорів / І.В. Перезовова // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія «Економіка», 2011. – Спецвипуск 33. – Частина 1. – С. 158-161.
9. Бентам І. О судебных доказательствах: Трактат Иеремии Бентама / И. Бентам ; [по изд. Дюмана, пер. с фр. И. Гороневича]. – К. : Тип. М.П. Фрица, 1876. – 440 с.
10. Всеукраїнська експертна мережа // Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.experts.in.ua/e_set/index.php
11. Експертные учреждения Украины // Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://antiraid.com.ua/directory/jekspertnye-ucherezhdhenija-ukrainy.html>
12. Судова статистика. Огляд даних 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://court.gov.ua/sudova_statystyka/ghjghjghjghjghjghj/
13. Эмерсон Г. Двенадцать принципов производительности / Гарингтон Эмерсон ; [пер. с англ. Ф.Р. Окунев, А.П. Сизов]. – М. : Бизнес информ, 1997. – 197 с.
14. Нестеров А.В. О зарождении и развитии некоторых категорий экспертизы / А.В. Нестеров // Эксперт-криминалист. – 2012. – № 12. – С. 20-24.

References

1. Vlasova, T.V. and Sushchinskaia, M.D. (2009), *Sotsialnaia ekspertiza* [Social expertise], tutorial, Izd-vo SPbGUEF, S.-Peterburg, Russia, 152 p.
2. Pozacheniuk, E.A. (1998), "Expertology", *Uchenye zapiski Simferopolskogo gosudarstvennogo universiteta im. M.V. Frunze*, Iss. 6 (45), pp. 37-46.
3. Perevozova, I., Kafka, S. and Zapukhliak, I. (2012), "Examination of the business plan as a key element of successful business ideas", *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu : [naukovyj zbirnyk]*, VDV TsIT Prykarpatskoho natsionalnogo universytetu imeni Vasylia Stefanyka, Ivano-Frankivsk, Ukraine, Iss. VIII, Vol. 2, pp. 173-175.
4. Perevozova, I. and Kafka, S. (2011), "Company Expertise Business Plan", *Ekonomika Kryma*, TNU imeni V.I. Vernadskogo, Simferopol, Ukraine, no. 2 (35), pp. 248-253.

5. Perevozova, I.V. (2003), "The impact of accounting policy on the financial results of its operations", *Zbirnyk naukovykh prats kafedry ekonomichnoho analizu. Naukovi zapysky*, Vydavnytstvo «Ekonomichna dumka», Ternopil, Ukraine, Issue 12, part 1, pp. 203-207.

6. Perevozova, I.V. and Diachyshyn, N.P. (2007), "Some aspects of violations, related to the calculation and payment of VAT on expert examination of business transactions in trade", *Ekonomika i rynok: oblik, analiz, kontrol* : [naukovyi zhurnal TDEU], Ekonomichna dumka, Ternopil, Ukraine, Issue 17, pp. 241-248.

7. Perevozova, I.V. and Diachyshyn, N.P. (2005), "Features expert research contributions to the charter capital of a limited liability company", *Formuvannia ekonomichnykh vidnosyn v umovakh stanovlennia rynku* : [Zbirnyk naukovykh prats TANH], Vydavnytstvo «Ekonomichna dumka», Ternopil, Ukraine, Issue 9, pp. 204-207.

8. Perevozova, I.V. (2011), "The use of economic expertise in solving economic disputes", *Naukovyi visnyk Uzhorodskoho universytetu : Seriya «Ekonomika»*, Spetsissue 33, part 1, pp. 158-161.

9. Bentam, I. (1876), *O sudebnykh dokazatelstvakh: Traktat Ieremii Bentama* [On the forensic evidence: A Treatise Jeremy Bentham], translated by I. Goronovicha, Tip. M.P. Fritsa, Kiev, Ukraine, 440 p.

10. *Vseukrainska ekspertna merezha* [All-Ukrainian Network], available at: http://www.experts.in.ua/e_set/index.php (access date October 05, 2015).

11. *Ekspertnye uchrezhdeniia Ukrainy* [Expert institutions in Ukraine], available at: <http://antiraid.com.ua/directory/jekspertnye-ucherezhdeniia-ukrainy.html> (access date October 05, 2015).

12. *Sudova statystyka. Ohliad danykh 2014* [Judicial statistics. Survey data 2014], available at: http://court.gov.ua/sudova_statystyka/ghjghjfgjhjfgjhjfgjhj/ (access date October 10, 2015).

13. Emerson, H. (1997), *Dvenadtsat printsipov proizvoditelnosti* [Twelve Principles of productivity], Translated by F.R. Okunev, A.P. Sizov], *Biznes inform*, – Moscow, Russia, 197 p.

14. Nesterov, A.V. (2012), "On the origin and development of certain categories ekspertiki", *Ekspert-kriminalist*, no. 12, pp. 20-24.

Перевозова І.В., Кінаш І.П. ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: СУТНІСТЬ ТА СУСПІЛЬНА ПОТРЕБА

Мета – навести аспекти обґрунтування актуалізації суспільної потреби функціонування інституту економічної експертизи не лише як одного із засобів доказування при розслідуванні та судовому розгляді справ, але як специфічної форми фінансово-господарського контролю, як способу оцінки обґрунтованості та економічного ефекту підготовлюваних управлінських рішень, реалізації проектів тощо.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних та закордонних вчених, законодавчі та нормативні акти України, статистичні дані. В процесі роботи були використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання, що обрані з урахуванням мети та завдань дослідження, а саме: порівняльно-правовий, формально-догматичний, компаративно-правовий, які застосовувалися під час аналізу вітчизняних нормативних актів, законопроектів, міжнародних документів щодо становлення, організації та безпосереднього здійснення економічної експертизи діяльності підприємств; метод узагальнення та аналізу – для дослідження умов та обставин, що активізують застосування економічної експертизи, інтеграції економічної експертизи в процес прийняття рішень.

Результати. Обґрунтовано зростаючу роль економічної експертизи як виду діяльності, як економічного, соціального і політичного інституту. Доведено, що розвиток економічної експертизи в Україні відбувається в умовах домінування історично сформованих стереотипів. Визначено, що економічна експертиза є дієвим інструментом системи інтелектуалізованого менеджменту для вироблення або уточнення управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності діяльності підприємства.

Наукова новизна. Обґрунтована актуалізація суспільної потреби в інституті незалежної економічної експертизи. Вперше визначено на основі економічного змісту експертизи диверсифікація вектору її функціонального призначення.

Практична значущість. Отримані результати дослідження сприяють імплементації економічної експертизи у контрольну практику українського бізнесу на незалежній від процесу судочинства основі. Ефективне функціонування інституту економічної експертизи стає запорукою об'єктивної науково обґрунтованої достовірності фактів, прозорості явищ чи подій у сфері економіки, підприємницької діяльності, фінансів, кредиту, банківської справи, оподаткування, випуску та обігу цінних паперів.

Ключові слова: економічна експертиза, експертне дослідження, спеціальні знання, суспільство, управлінське рішення, фінансовий контроль.

Perevozova I.V., Kinash I.P. INSTITUTE OF ECONOMIC EXPERTISE: THE NATURE AND SOCIAL NEEDS

Purpose – to bring aspects of the justification of mainstreaming social need functioning of the institution of economic expertise not only as a means of proof in the investigation and court proceedings, but as a specific form of financial and economic control, as a way to assess the validity and benefits prepared by management decisions, projects and more.

Methodology of research. The theoretical basis of scientific research is the work of domestic and foreign scientists, the laws and regulations of Ukraine statistics. In the process used general scientific and special methods of knowledge, elected to the purpose and objectives of the study, namely, comparative legal, formal-dogmatic, comparative-law that applied in the analysis of national regulations, laws, international instruments on formation, organization and implementation of the direct examination of the economic activity of enterprises; method of synthesis

and analysis to study the conditions and circumstances that make active use of economic expertise, integration expertise in economic decision-making.

Findings. In the article the substantiation of the growing role of economic expertise as an activity as economic, social and political institutions. It is proved that the development of economic expertise in Ukraine in terms of dominance is historical stereotypes. Determined that the economic expertise is an efficient instrument of intelligent management system for the development or refinement of management decisions to improve the efficiency of the company.

Originality. Substantiates the need for updating public institute independent economic expertise. For the first time defined on the basis of the economic content examination vector diversification of its functionality.

Practical value. The results of research contribute to the implementation of economic expertise in the control practice of Ukrainian business on an independent basis by judicial process. The effective functioning of the institute economic expertise is a key to the reliability of objective science-based facts, events or developments transparency in the economy, business, finance, credit, banking, taxation, issue and circulation of securities.

Key words: economic expertise, expert research, expertise, society, management decisions, financial control.

Перевозова І.В., Кинаш І.П. ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ: СУТНОСТЬ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ПОТРЕБНОСТЬ

Цель – навести аспекты обоснования актуализации общественной потребности функционирования института экономической экспертизы не только как одного из средств доказывания при расследовании и судебном рассмотрении дел, но как специфической формы финансово-хозяйственного контроля, как способа оценки обоснованности и экономического эффекта готовящихся управленческих решений, реализации проектов и т.п.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются научные труды отечественных и зарубежных ученых, законодательные и нормативные акты Украины, статистические данные. В процессе работы были использованы общенаучные и специальные методы познания, которые выбраны с учетом целей и задач исследования, а именно: сравнительно-правовой, формально-догматический, компаративно-правовой, которые применялись при анализе отечественных нормативных актов, законопроектов, международных документов, по становлению, организации и непосредственного осуществления экономической экспертизы деятельности предприятий; метод обобщения и анализа – для исследования условий и обстоятельств, которые активизируют применение экономической экспертизы, интеграции экономической экспертизы в процесс принятия решений.

Результаты. Обосновано растущую роль экономической экспертизы как вида деятельности, как экономического, социального и политического института. Доказано, что развитие экономической экспертизы в Украине происходит в условиях доминирования исторически сложившихся стереотипов. Определено, что экономическая экспертиза является действенным инструментом системы интеллектуализированного менеджмента для выработки или уточнения управленческих решений, направленных на повышение эффективности деятельности предприятия.

Научная новизна. Обоснована актуализация общественной потребности в институте независимой экономической экспертизы. Впервые определено на основе экономического содержания экспертизы диверсификация вектора ее функционального назначения.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования способствуют имплементации экономической экспертизы в контрольную практику украинского бизнеса на независимой от процесса судопроизводства основе. Эффективное функционирование института экономической экспертизы становится залогом объективной научно обоснованной достоверности фактов, прозрачности явлений или событий в сфере экономики, предпринимательской деятельности, финансов, кредита, банковского дела, налогообложения, выпуска и обращения ценных бумаг.

Ключевые слова: экономическая экспертиза, экспертное исследование, специальные знания, общество, управленческое решение, финансовый контроль.